

نقش ویژگی های شخصیتی در باورهای غیرمنطقی دانش آموزان دختر پایه سوم دبیرستان شهرستان زاهدان

افسانه میرشکار^۱، محمود شیرازی^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد

^۲ دکتری روانشناسی تربیتی

چکیده

این پژوهش با هدف نقش ویژگی های شخصیتی در باورهای غیرمنطقی دانش آموزان دختر پایه سوم دبیرستان شهرستان زاهدان انجام گرفت. در این تحقیق کمی و توصیفی-کاربردی از بین ۱۱۱۸ نفر جامعه آماری تعداد ۳۶۰ نفر از دانش آموزان بر اساس فرمول کوکران بعنوان نمونه انتخاب گردید. روش نمونه گیری بر اساس خوشه ای ساده می باشد. ابزار پژوهش، پرسشنامه ویژگی های شخصیتی نئو (۱۹۸۵)، پرسشنامه باورهای غیرمنطقی جونز (۱۹۶۹) بود. همچنین، از آزمون همبستگی برای بررسی سوالات تحقیق بهره گرفته شد؛ که نتایج تحلیل رگرسیون نشان داده است که بین ویژگی های شخصیتی در باورهای غیرمنطقی دانش آموزان دختر پایه سوم دبیرستان شهرستان زاهدان رابطه وجود دارد.

واژه های کلیدی: ویژگی های شخصیتی، باورهای غیرمنطقی دانش آموزان مقطع متوسطه سوم دبیرستانهای دخترانه شهر زاهدان

روان‌شناسی رویکردهای مختلفی دارد که یکی از آنها، روان‌شناسی شناختی است رویکرد شناختی بر نحوه‌ای که افراد از محیط خودشان آگاه می‌شوند نحوه‌ای که درک نموده و ارزیابی می‌کنند. یاد می‌گیرند، فکر می‌کنند، تصمیم می‌گیرند و مسائل را حل می‌کنند، تمرکز دارد این رویکرد بر روی فعالیت‌های ذهنی هوشیار تمرکز دارد و در آن اعتقاد بر این است که تفکر باید مفهوم وسیع‌تر شناخت نقش اساسی و مهمی را در چگونگی بروز رفتار آدمی ایفا می‌کند. گرچه افراد متعددی به رویکردهای شناختی کمک کرده‌اند اما دو نفر در این حوزه مشهورترند: آرون بک و آلبرت الیس. باورهای غیرمنطقی؛ خواسته‌ها و اهدافی هستند که به‌صورت ترجیحات ضروری و الزامی درمی‌آیند و تبدیل به اهداف اجباری و الزامی و قطعی می‌گردد به‌طوری که اگر برآورده نشوند به آشفتگی و اضطراب منجر می‌گردد (برنارد، ۱۹۹۱؛ به نقل از صادق، ۱۳۸۳: ۳۹).

بک و الیس بر نقش فرایند تفکر آشفته در ایجاد رفتارهای ناسازگارانه تاکید دارند به عقیده بک، ویژگی فراگیر تعدادی از اختلال‌های روانی وجود افکار خودکار است عقاید بسیار محکمی که فرد حتی نمی‌داند آن‌ها به احساس‌های ناخشنودی و دلسردی منجر می‌شوند این افکار به‌صورت خود انگیزه پدیدار می‌شوند و نادیده گرفتن آن‌ها دشوار است افکار خودکار حاصل نگرش‌های کژ کار هستند یعنی قواعد یا ارزش‌های شخصی که افراد به آن‌ها اعتقاد دارند و در سازگارهای مناسب اختلال ایجاد می‌کنند. (بک، راش، شاو و امری، ۲۰۰۱: ۲۱۴).

شخصیت^۱ شامل کل وجود فرد است و وضع عمومی بدن، مهارتها، رغبت‌ها، امیدها، وضع ظاهر، احساسات و هیجانها، عاداتها، هوش، خصوصیات اخلاقی، فعالیت، معتقدات و افکار فرد را در بر می‌گیرد. شخصیت شامل آنچه فرد امروزه هست و آنچه امیدوار است بشود می‌باشد. پس هر صفتی که فرد را از افراد دیگر متمایز می‌کند جنبه‌ای از شخصیت او را تشکیل می‌دهد که ممکن است این صفت از صفتهای بدنی باشد مانند نیرو، چاقی، لاغری، زیبایی، زشتی و... یا ذهنی مانند هوش، استعداد، نوع افکار و عقاید و... یا هیجانی و عاطفی مانند ترسویی و بی‌باکی، عصبانیت و آرام بودن و یا اخلاقی مانند راستگویی، دروغ‌گویی، سهل‌انگاری و همچنین ممکن است این صفت، موروثی باشد مانند قد، رنگ پوست، رنگ موی سر، یا اکتسابی مانند گرایش‌ها و معتقدات دینی و سیاسی و بنابراین، می‌توان گفت: شخصیت هر فرد کل خصایص بدنی، ذهنی و عاطفی و اجتماعی و اخلاقی – اعم از موروثی و اکتسابی – هستند که او را بطور آشکار از دیگران مشخص می‌کند.

شخصیت ایستا^۲ نیست بلکه پویا^۳ یا پیوسته در حال تغییر است. وقتی از شخصیت فرد سخن می‌گوییم به یکتا و بی‌نظیر بودن او توجه داریم زیرا دو فرد هم شخصیت نمی‌توان یافت. درواقع، شخصیت فرد همان است که باضمیر «من» یا کلمه «خود» از آن تعبیر می‌کند و منظور شناخت شخصیت فرد، شناخت ترکیب و سازمان رفتار او به‌صورت تمامی و کلیت است (شعائری نژاد، ۱۳۷۴).

^۱ Personality

^۲ static

^۳ dynamic

شخصیت

اغلب روانشناسان قبول دارند که واژه شخصیت از کلمه لاتین پرسونا مشتق شده است که به ماسک نمایشی اشاره دارد که هنرپیشه های رومی در تئاترهای یونانی به چهره می زدند (به نقل از فیست و فیست^۴، ۲۰۰۲؛ ترجمه سید محمدی، ۱۳۸۴: ۴۳). در واقع امروزه تعریف واحدی از واژه شخصیت وجود ندارد و تعاریف و تعبیر گوناگونی توسط دانشمندان مختلف و نظریه پردازان گوناگون در قلمرو روان شناسی بوجود آمده است که هر کدام از آن ها با توجه به جنبه های گوناگون از آدمی و تواناییها و رفتارهای وی تعریفی را ارائه می دهند. بعنوان مثال بعضی از نظریه پردازان شخصیت با تأکید بر ارث و منشأ ژنتیکی رفتارها و خصوصیات افراد و تفاوت های فردی، در واقع به دنبال تبیینی فیزیولوژیک برای ویژگیهای شخصیتی هستند. گروهی دیگر بر رفتارهای ظاهری و قابل مشاهده افراد تأکید دارند و یا عده ای فرایندهای ناهشیار و غیرقابل مشاهده را مورد مطالعه و بررسی خویش قرار داده اند و همچنین گروهی هم بر روابط میان افراد در اجتماع توجه می کنند (شولتز و شولتز، ۱۹۹۸؛ ترجمه سید محمدی، ۱۳۸۵: ۳۲).

آدمز^۵ (۱۹۵۴) اعتقاد داشت هر گاه که ما از واژه «من» استفاده می کنیم، دقیقاً بدانیم چه می خواهیم و این واژه به چه چیزی دلالت می کند، و به چه علت ما استفاده می کنیم شناخت نسبتاً خوبی درباره معنی شخصیت بدست آورده ایم. هنگامی که شما واژه من را بر زبان جاری می سازید، در حقیقت تمام اطلاعات را درباره خودتان در یک واژه به صورت خلاصه بیان می کنیم، اطلاعاتی از قبیل علایق، بیزاریها، ترسها، محاسن، نقاط قوت و ضعف خود. واژه من به چیزی اشاره دارد که شما را به عنوان یک فرد و شخصی منحصر به فرد و متفاوت از دیگران نشان خواهد داد (شولتز، ۱۹۹۰؛ ترجمه کریمی و همکاران، ۱۳۸۶: ۴۱).

تعریف شخصیت از دیدگاه روانشناسی

روان شناسان در بحث از شخصیت، بیش از هر چیز به تفاوت های فردی توجه می کنند، یعنی ویژگی هایی که یک فرد را از افراد دیگر متمایز می کنند. لغت شخصیت که در زبان لاتین خوانده می شود، ریشه در کلمه لاتین دارد. این کلمه به نقاب یا ماسکی گفته می شود که بازیگران تئاتر در یونان قدیم به صورت خود می زدند. به مرور معنای آن گسترده تر شد و نقشی را نیز که بازیگر ادا می کرد، در بر گرفت؛ بنابراین، مفهوم اصلی و اولیه شخصیت، تصویری صوری و اجتماعی است و بر اساس نقشی که فرد در جامعه بازی می کند، ترسیم می شود؛ یعنی در واقع، فرد به اجتماع خود شخصیتی ارائه می دهد که جامعه بر اساس آن، او را ارزیابی نمایند. شخصیت را بر اساس صفت بارز، یا مسلط یا شاخص فرد نیز تعریف کرده اند و بر این اساس است که افراد را دارای شخصیت برونگرا، یا درونگرا و یا پرخاشگر و امثال آن می دانند. از شخصیت تعریف های متعدد و گوناگونی را ارائه کرده اند؛ اما تعریف شلدون که تعریفی کل و جامع و مانع به نظر می رسد، این است: «شخصیت سازمان پویای جنبه های ادراکی و انفعالی و ارادی و بدنی (شکل بدن و اعمال حیاتی بدن) فرد آدمی است» که در آن شخصیت شکل می گیرد (نجاری، ۱۳۸۹: ۵۲).

مراد از شخصیت، الگوهای معینی از رفتار و شیوه های تفکر می باشد که نحوه سازگاری شخص را با محیط معین می کند. شخصیت یک مفهوم انتزاعی است. دانشمندان به چنین مفهومی ساختار می گویند. این حقیقت که شخصیت یک ساختار می باشد، تعریف آن را مشکل می کند آلپورت در سال ۱۹۳۷ بعد از آن که حدود ۵۰ تعریف از شخصیت را مورد بررسی قرار داد، چند تعریف شخصیت را مطرح می کند: شخصیت یعنی سازمان پویایی از سیستم های روان _ تنی فرد می باشد که رفتارها و

^۴. Fist & Fist

^۵. Adams

افکار خاص او را معین می کند بر این اساس ج. پی. گیلفورد شخصیت را بدین گونه تعریف کرده است که: شخصیت عبارت است از الگوی منحصر به فرد صفات شخصیتی است. کتل از روان شناسانی است که معتقد است رگه های متمایز و جنبه های شخصیت، جلوه های واقعی فرد است و باید آن ها را واجد معنای روان شناختی دانست. در حقیقت، تعریف شخصیت از دیدگاه هر دانشمند و یا هر مکتب و گروهی به نظریه خاص آن ها بستگی دارد. گرچه همه نظریه پردازان شخصیت با یک تعریف واحد از آن موافق نیستند، اما می توانیم به تعریفی قابل قبول برسیم که به طور نسبی حاوی ویژگی های مشترک تعریف های ذکر شده باشد تا بتوان از آن استفاده کرد.

شخصیت به مجموعه افکار، هیجانات و رفتارهای متمایز و پایداری گفته می شود که شیوه انطباق ما با دنیا را مشخص می کند. «شخصیت عبارت است از الگوی نسبتاً پایدار صفات، گرایش ها، یا ویژگی هایی که تا اندازه ای به رفتار افراد دوام می بخشد» (پروین، ۱۳۹۰: ۵۴).

باور

واژه "Belief" در فارسی به باور، عقیده، ایمان و اعتقاد ترجمه شده است (آریان پور و دیگران، ۱۳۸۵: ۵۵). باور یعنی پذیرش یک اصل یا یک مذهب یا یک حقیقت و تمایل به واکنش خود آگاهانه در یک شیوه یا طریقه ثابت در یک وضع خاص. بنابراین باور یعنی ایمان، اعتقاد و عقیده (امین پور و احمد زاده، ۱۳۹۰: ۴۴). این واژه از اصطلاحات مربوط به حوزه روان شناسی اجتماعی می باشد بر این اساس که مباحث مربوط به پدیده روانی اعتقاد را از این حیث که دارای رفتارسازی اجتماعی است مطالعه می کند. بنابراین در یک تعریف ساده و رسا، «باورها یا عقیده ها، اندیشه هایی هستند که فرد به درستی و حقایق آن ها اعتقاد دارد.» (پارسا، ۱۳۸۳). کرچ و کرچفلید باور را چنین تعریف کرده اند: «باور، سازمانی باثبات از ادراک و شناختی نسبی درباره جنبه خاصی از دنیای یک فرد است.» برای مثال، اعتقاد به بابانوئل که مفاهیم گوناگون به آمیخته ای همچون: جنبه جسمانی، لباس و نوع پوشش، جنبه کارکردی آن را دربر می گیرد. در مفهوم وسیع تر، باورها دربرگیرنده شناخت یا دانسته ها، عقاید یا آیین است و هر یک از دانشمندان تعاریف مختلفی در مورد باور بیان کرده اند. (روشبلو و همکاران^۶، به نقل از دادگران، ۱۳۸۷: ۶۵).

انواع باورها

از یک دیدگاه باورها به دو دسته تقسیم می شوند: (تقی پور، ۱۳۷۸).

الف) باورهای منطقی: کسانی که باور دارند در کاری موفق می شوند بدون شک توانایی انجام آن کار را در خود می بینند و نتیجه آن را موفقیت خود می دانند.

ب) باورهای غیر منطقی: این باور که نیاز به حمایت و تایید افرادی دارند که آن ها را می شناسند و یا به آن ها علاقه دارند و طبق علاقه خود آن را انجام می دهند.

ویژگی های باورها (تفکر) منطقی

شخصی که به شیوه ای منطقی فکر می کند:

۱- افکار خود را بر پایه واقعیت های عینی و نه عقاید و باور داشت های ذهنی بنا می کنند.

۲- به احتمال زیاد هم زندگی و هم جان خود را محافظت می کنند.

۳- به خود کمک می کند تا هدف های شخصی خود را سریع تر روشن کنند.

^۶. Ruoshblav

- ۴- می کوشد تا حداقل با کم ترین میزان تعارض و تضاد شخصی، پریشانی را برای خود به وجود آورد.
- ۵- از درگیر شدن در تعارض ها و تضادهای شخصی با افراد معنی دار در زندگی خود اجتناب می کند (ساعتچی، ۱۳۷۴: ۲۱).

ویژگی باورهای (تفکر) غیرمنطقی

باورهای غیرمنطقی دو ویژگی دارند: (امین پور و احمد زاده، ۱۳۹۰: ۶۴).

۱. توقعات خشک و تعصب آمیزی هستند که معمولاً با کلمات باید و حتما بیان می شوند.
۲. فلسفه های خود آشفته ساز که معمولاً حاصل این توقعات هستند و انتساب های بسیار نامعقول و بیش از حد تعمیم یافته ایجاد می کنند (همان: ۸۹).

نظریه منطقی-هیجانی الیس

آلبرت الیس از معروفترین درمانگران شناختی است که نخست پیرو روش روان کاوی بود. وی روش خود را با عنوان درمان منطقی-هیجانی (RET) در سال های دهه ۱۹۵۰ ابداع کرد. چون RET به مراحل سه گانه شکل گیری پاسخ های غیرمنطقی اشاره دارد. الیس آن را مدل A-B-C نامید (A) یک رویداد فعال ساز است مثل کسب نمره مردودی یا مورد سرزنش واقع شدن از سوی رئیس، (B) نظم اعتقادی فرد است که شخص به واسطه آن، رویداد فعال ساز را تفسیر می کند و (C) پیامد هیجانی است که شخص تجربه می کند و مطالب بسیار مهمی را در خود می گنجند. الیس معتقد است تا زمانی که به تفسیرهای خود از رویدادها فکر نکنیم، به طور خودکار از مرحله A (رویدادهای فعال ساز) به مرحله C (پیامدهای هیجانی) می رویم، ما عموماً به این نکته که مرحله B (نظام اعتقادی) عامل ایجاد هیجان است، توجه نمیکنیم. طبق مدل A-B-C الیس، آدم دارای یک سابق برای کسب موفقیت، عشق و امنیت است. هرگاه مانعی بر سر راه تحقق این هدف ها قرار گیرد (رویدادهای فعال ساز)، یکی از دو اعتقاد زیر در فرد پدید می آید:

- ۱- عقاید و باورهای منطقی، مثل "من دوست ندارم مورد انتقاد قرار بگیرم و یا مردود شوم، ولی به هر حال دنیا به آخر نرسیده است" یا "من راه های دیگری هم برای رسیدن به اهدافم سراغ دارم" راه حل های مفید و مورد تایید می باشد.
 - ۲- عقاید و باورهای غیرمنطقی، مثل "من نمی توانم هیچ گونه شکست یا انتقادی را تحمل کنم"
- یا "همیشه باید کارهایم را به طور کامل انجام دهم. الیس معتقد است که باورهای غیرمنطقی علاوه بر دامن زدن به هیجان های منفی، رفتارهای روان رنجوری را نیز تشکیل می دهد و شخصیت افراد را تشکیل می دهند و نوجوانان را در بر می گیرد و از آنها استفاده می کنند. برخی از مردم به دلیل ناکامی در اهداف دست نیافتنی خود و ناتوانی در سازگاری با محرومیت ها و ناکامی های طبیعی زندگی، احساس اضطراب، خشم و افسردگی می کنند و از خود فاصله می گیرند. (غفاری، ۱۳۹۰: ۴۳).
- این احساس های منفی، موجب تداوم باورهای نادرست و غیرمنطقی می گردند (قسمت B در این مدل)، برای مثال، تمایل غیرمنطقی به کمال گرایی موجب افسردگی می گردد. آرون بک^۷، مانند الیس بر این باور است که باور غیرمنطقی و خودگویی های مخرب، سرچشمه همه مشکلات روان شناختی است؛ اما بر خلاف الیس و روان کاوانی که بیماران را تشویق به بیان افکار و احساس هایشان می کنند و در زندگی از آن لذت می برند و از آن استفاده می کنند تا نسبت به ریشه های رفتاری غیر انطباقی خویش به بینش برسند. لذا به عقیده بک و سایر درمانگران شناختی-رفتاری، نیازی نیست که مراجع فرایندهای زیر بنایی ایجاد کننده باور غیرمنطقی و خود گویی منفی را درک کند و از آنها تجربه به دست می آورد. وی رویکرد فعال تری نسبت به درمانجویان خویش در پیش میگیرد و سعی میکند به طور مستقیم با رفتارهایی که با شناخت های مخرب ارتباط دارند روبه رو شود و در آن ها تغییر ایجاد کند (هادی پور، ۱۳۸۱: ۸۲).

^۷. Aaron Beck

درمان منطقی-هیجانی (RET) یکی از عمومی ترین اشکال روان درمانی و مشاوره اشخاص می باشد. الگوی درمان منطقی-هیجانی متعددی از روان شناسی حرفه ای شامل: درمان اختلالات هیجانی بزرگسالان و بچه ها، زوج درمانی، سوء مصرف مواد، افسردگی، کاهش غیبت از کار کارکنان، کاهش استرس های معلمان و هم چنین در روان شناسی مشاوره، خانواده درمانی و حوزه های دیگر کاربرد دارد و در دیگر حوزه ها مورد استفاده خود قرار می دهند (ریموند دی گیوسپ و دیگران^۸، ۱۹۹۰). در نهایت می توان گفت که درمان منطقی-هیجانی، درمانی است که برای تسکین آشفتگی های هیجانی طراحی شده است و تاکید در درمان منطقی-هیجانی (RET) روی متغیرهای شناختی، هیجانی، رفتاری یا سودمندی درمان استوار است (ریموند دی گیوسپ و دیگران، ۱۹۹۰: ۲۵۱).

روش تحقیق

از آنجایی که هدف پژوهش حاضر نقش ویژگی های شخصیتی در باورهای غیر منطقی دانش آموزان را دارد؛ طرح تحقیق از نوع همبستگی است

روش جمع آوری داده ها

جهت جمع آوری داده ها از پرسشنامه ویژگی های شخصیتی و پرسشنامه باورهای غیر منطقی استفاده شده است.

پرسشنامه ویژگی های شخصیتی نئو:

این پرسشنامه در سال ۱۹۸۵ توسط مک کری و کاستا تهیه شده بود پرسشنامه مذکور ۵ عامل اصلی شخصیت و ۶ خصومت در هر عامل یا به عبارتی ۳۰ ۳۰ خصوصیت را با مقیاس لیکرت ۵ تایی (با گزینه های خیلی کم (۱) کم (۲) متوسط (۳) زیاد (۴) و خیلی زیاد (۵) اندازه میگیرد

مولفه ها	گویه های مربوط
روان آزردهی خویی	۵۶،۵۱،۴۶،۴۱،۳۶،۳۱،۲۶،۲۱،۱۶،۱۱،۶،۱
برون گرایی	۵۷،۵۲،۴۷،۴۲،۳۷،۳۲،۲۷،۲۲،۱۷،۱۲،۷،۲
گشودگی	۵۸،۵۳،۴۸،۴۳،۳۸،۳۳،۲۸،۲۳،۱۸،۱۳،۸،۳
سازگاری	۵۹،۵۴،۴۹،۴۴،۳۹،۳۴،۲۹،۲۴،۱۹،۱۴،۹،۴
وجدانی بودن	۶۰،۵۵،۵۰،۴۵،۴۰،۳۵،۳۰،۲۵،۲۰،۱۵،۱۰،۵

این پرسشنامه توسط مک کری و کاستا روی ۲۰۸ نفر از دانشجویان آمریکایی به فاصله سه ماه اجرا گردید که ضرایب اعتبار آن بین ۰/۸۳ تا ۰/۷۵ بدست آمده است.

نمره گذاری

پاسخنامه این پرسشنامه بر اساس مقیاس لیکرتی (کاملاً مخالفم، مخالفم، بی تفاوت، موافقم و کاملاً موافقم) تنظیم شده است. نمره گذاری فرم کوتاه این پرسشنامه یعنی NEO-FFI در تمام مواد یکسان نیست. به این معنی که در نمره گذاری

^۸. Raymond digiusepp and jill kelter

برخی از مواد فرم کوتاه پرسشنامه، به کاملاً مخالفم نمره ۴، مخالفم نمره ۳، بی تفاوت نمره ۲، موافقم نمره ۱ و کاملاً موافقم نمره ۰ تعلق می گیرد. در حالی که برخی دیگر از مواد این فرم کوتاه به صورت عکس حالت گفته شده نمره گذاری می شوند. (گروسی فرشی، ۱۳۸۰).

اعتبار و روایی آزمون NEO

در حال حاضر آزمون ۵ عاملی NEO کاربردی جهانی دارد و به منظور تحقیق به زبان های چکوسلواکی، عربی، هلندی، فرانسوی، آلمانی، ژاپنی، نروژی، لهستانی و سوئدی ترجمه شده است. پرسشنامه شخصیتی NEO-FFI توسط مک کری و کاستا روی ۲۰۸ نفر از دانشجویان آمریکایی به فاصله سه ماه اجرا گردید که ضرایب اعتبار آن بین ۰/۸۳ تا ۰/۷۵ به دست آمده است

اعتبار درازمدت این پرسشنامه نیز مورد ارزیابی قرار گرفته است. یک مطالعه طولانی ۶ ساله روی مقیاس های روان آزدگی خویی، برون گرایی و باز بودن نسبت به تجربه، ضریب های اعتبار ۰/۶۸ تا ۰/۸۳ را در گزارش های شخصی و نیز در گزارش های زوج ها نشان داده است. ضریب اعتبار دو عامل سازگاری و باوجدانی به فاصله دو سال به ترتیب ۰/۷۹ و ۰/۶۳ بوده است (مک کری و کاستا، ۱۹۸۳ به نقل از گروسی فرشی، ۱۳۸۰).

در هنجاریابی آزمون NEO که توسط گروسی فرشی (۱۳۸۰) روی نمونه ای با حجم ۲۰۰۰ نفر از بین دانشجویان دانشگاه های تبریز، شیراز و دانشگاه های علوم پزشکی این دو شهر صورت گرفت ضریب همبستگی ۵ بعد اصلی را بین ۰/۵۶ تا ۰/۸۷ گزارش کرده است. ضرایب آلفای کرونباخ در هر یک از عوامل اصلی روان آزدگی خویی، برون گرایی، باز بودن، سازگاری و با وجدانی به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۷۳، ۰/۵۶، ۰/۶۸ و ۰/۸۷ به دست آمد. جهت بررسی اعتبار محتوایی این آزمون از همبستگی بین دو فرم گزارش شخصی (S) و فرم ارزیابی مشاهده گر (R)، استفاده شد، که حداکثر همبستگی به میزان ۰/۶۶ در عامل برون گرایی و حداقل آن به میزان ۰/۴۵ در عامل سازگاری بود. (گروسی فرشی، ۱۳۸۰).

در پژوهش آتش روز (۱۳۸۶) با استفاده از روش همسانی درونی، ضریب آلفای کرونباخ برای هر یک از ۵ صفت: روان آزدگی خویی، برون گرایی، گشودگی، سازگاری و وجدانی بودن به ترتیب ۰/۷۴، ۰/۵۵، ۰/۲۷، ۰/۳۸ و ۰/۷۷ به دست آمد

پرسشنامه باورهای غیرمنطقی جونز (۱۹۶۹):

این پرسشنامه توسط جونز (۱۹۶۹) و بر اساس نظریه الیس (۱۹۶۲) برای اندازه و سنجش عقاید غیرمنطقی ساخته شده که نسخه اصلی آن دارای صد سوال و ده زیر مقیاس می باشد و هر مقیاس یک نوع تفکر غیرمنطقی را بررسی می کند این ده عامل عبارتند از: توقع تایید از دیگران، انتظارات بیش از حد از خود، سرزنش کردن خود و دیگران، واکنش به درماندگی همراه با ناکامی، بی مسئولیتی هیجانی، توجه مضطربانه، اجتناب از مشکل، وابستگی، درماندگی در برابر تغییر، کمال گرایی. فرم کوتاه این آزمون توسط عبادی و معتمدین (۱۳۸۴) طراحی گردید، آن ها پس از تحلیل پاسخ آزمودنی ها، ۶۰ ماده از ۱۰۰ ماده آزمون را حذف کردند و یک ساختار چهار عاملی به دست آوردند. این چهار عامل عبارت بودند از: درماندگی در برابر تغییر، توقع تایید از دیگران اجتناب از مشکل، بی مسئولیتی هیجانی.

جونز (۱۹۸۶) همسانی درونی ۱۰ عامل باورهای غیرمنطقی را بین ۰/۴۵ تا ۰/۷۲، ضریب آزمون-باز آزمون را معادل ۰/۹۲، روایی همزمان آن را با مشکلات روانپزشکی ۰/۶۱ گزارش کرده است. نیلسن و هوران (۱۹۹۶) و سلیمانان (۱۳۷۳) پایایی آزمون باورهای غیرمنطقی را با استفاده از آلفای کرونباخ به ترتیب برابر با ۰/۸۱، ۰/۷۰ و از طریق تصنیف ۰/۸۵ و ۰/۷۳ گزارش کرده اند. برای سنجش پایایی آزمون و همسانی درونی عامل های استخراج شده، عبادی و معتمد (۱۳۸۴) برای نسخه ۴۰ ماده ای این پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ و دو نیمه سازی استفاده کردند؛ و ضریب آلفای کرونباخ این آزمون برابر با ۰/۷۵ به

دست آمد و برای عامل های درماندگی در برابر تغییر، ۸۰٪ توقع تایید از دیگران ۸۱٪، اجتناب از مشکل ۷۳٪ و بی مسئولیتی هیجانی ۷۵٪ بدست آمد. همچنین پایایی از روش دونیمه سازی برای کل آزمون ۷۶٪ و برای عامل ها به ترتیب ۸۲٪، ۸۴٪، ۷۴٪ و ۷۲٪ به دست آمد.

برای نمره گذاری این پرسشنامه از طیف لیکرت ۵ تایی استفاده می شود.

کاملاً مخالفم ۱ تا حدی مخالفم ۲، نه مخالف و نه موافق ۳ تا حدی موافقم ۴، کاملاً موافقم ۵

شماره عبارات	زیرمقیاس
۱ تا ۱۵	درماندگی در برابر تغییر
۱۶ تا ۲۵	توقع تایید از دیگران
۲۶ تا ۳۰	اجتناب از مشکل
۳۱ تا ۴۰	بی مسئولیتی هیجانی

مولفه های پرسشنامه

ردیف	مقیاس	سوالات
۱	نیاز به تایید دیگران	۱-۱۱-۳۱-۴۱-۵۱-۶۱-۷۱-۸۱-۹۱
۲	انتظار بالا از خود	۲-۱۲-۲۲-۳۲-۴۲-۵۲-۶۲-۷۲-۸۲-۹۲
۳	تمایل به سرزنش	۳-۱۳-۲۳-۳۳-۴۳-۵۳-۶۳-۷۳-۸۳-۹۳
۴	واکنش نسبت به ناکامی	۴-۱۴-۲۴-۳۴-۴۴-۵۴-۶۴-۷۴-۸۴-۹۴
۵	بی مسئولیتی هیجانی	۵-۱۵-۲۵-۳۵-۴۵-۵۵-۶۵-۷۵-۸۵-۹۵
۶	نگرانی زیاد توام با اضطراب	۶-۱۶-۲۶-۳۶-۴۶-۵۶-۶۶-۷۶-۸۶-۹۶
۷	اجتناب از مشکلات	۷-۱۷-۲۷-۳۷-۴۷-۵۷-۶۷-۷۷-۸۷-۹۷
۸	وابستگی	۸-۱۸-۲۸-۳۸-۴۸-۵۸-۶۸-۷۸-۸۸-۹۸
۹	درماندگی نسبت به تغییر	۹-۱۹-۲۹-۳۹-۴۹-۵۹-۶۹-۷۹-۸۹-۹۹
۱۰	کمال گرایی	۱۰-۲۰-۳۰-۴۰-۵۰-۶۰-۷۰-۸۰-۹۰-۱۰۰

نتایج

به منظور تجزیه و تحلیل داده های پژوهش از جداول آماری استفاده گردید

فرضیه اول

بین مولفه های ویژگی های شخصیتی و باورهای غیرمنطقی دانش آموزان دختر پایه سوم دبیرستان شهرستان زاهدان رابطه وجود دارد

جدول (۴-۵) همبستگی مولفه های ویژگی های شخصیتی و باورهای غیرمنطقی دانش آموزان دختر پایه سوم دبیرستان شهرستان زاهدان

متغیر ها	درماندگی در برابر تغییر	توقع تایید از دیگران	اجتناب از مشکل	بی مسئولیتی هیجانی	باورهای غیرمنطقی
روان آزردهی خوبی	۰,۱۰۷*	۰,۵۸۸*	۰,۲۱۱**	۰,۱۷۶**	۰,۱۶۲**
برون گرایی	۰,۱۳۲*	۰,۳۰۲**	۰,۱۳۸**	۰,۱۸۹*	۰,۲۴۵**
گشودگی	۰,۱۰۷*	۰,۲۰۰**	۰,۱۴۸**	۰,۱۷۰*	۰,۱۵۶**
سازگاری	۰,۱۵۴**	۰,۱۷۳**	۰,۲۳۱**	۰,۱۱۱*	۰,۲۵۰**
وجدانی بودن	۰,۳۷۵**	۰,۴۸۳**	۰,۶۸۹*	۰,۴۷۸*	۰,۴۲۸**
ویژگی های شخصیتی	۰,۲۶۷**	۰,۳۶۵**	۰,۲۱۳**	۰,۱۹۰*	۰,۳۹۶**

$P < 0.05$ * $P < 0.01$ **

همانطور که نتایج جدول (۴-۵) نشان می دهد، متغیر ویژگی های شخصیتی و زیر مقیاس های آن (روان آزردهی خوبی، برون گرایی، گشودگی، سازگاری و وجدانی بودن) با باورهای غیرمنطقی به ترتیب با ضرایب همبستگی ($r=0.162$)، ($r=0.245$)، ($r=0.156$)، ($r=0.250$)، ($r=0.428$) و ($r=0.396$) دارای رابطه ی مثبت و در سطح آماری ($P < 0.01$) معنادار هستند. همچنین در بین ضرایب موجود در زیر مقیاس ها، بیشترین رابطه ی مثبت و معنادار به ترتیب بین وجدانی بودن و درماندگی در برابر تغییر ($r=0.375$)؛ ($P < 0.01$)، روان آزردهی خوبی و توقع تایید از دیگران ($r=0.588$)؛ ($P < 0.01$)، وجدانی بودن و اجتناب از مشکل ($r=0.689$)؛ ($P < 0.05$)، وجدانی بودن و بی مسئولیتی هیجانی ($r=0.478$)؛ ($P < 0.05$) است.

فرضیه دوم

مولفه های ویژگی های شخصیتی، باورهای غیرمنطقی دانش آموزان دختر پایه سوم دبیرستان شهرستان زاهدان را پیش بینی می کند.

جدول (۴-۷) نتایج رگرسیون چندگانه برای پیش بینی باورهای غیرمنطقی توسط ویژگی های شخصیتی

متغیر	R	R square	F	احتمال آماره F	B	خطای استاندارد	Beta	t	سطح معنی داری
روان آزردهی خوبی					۰,۱۷۹	۰,۱۴۱	۰,۱۶۲	۲,۲۷۰	۰,۰۰۲
برون گرایی					۰,۱۴۷	۰,۱۶۰	۰,۱۵۰	۲,۹۱۷	۰,۰۰۳
گشودگی	۰,۴۷۱	۰,۲۲۱	۲۰,۱۳۹	۰,۰۰۰	۰,۳۷۹	۰,۱۶۶	۰,۱۳۴	۲,۲۸۲	۰,۰۲۳
سازگاری					۰,۴۸۱	۰,۱۷۰	۰,۱۴۴	۲,۸۲۷	۰,۰۰۵
وجدانی بودن					۱,۱۱۵	۰,۱۵۹	۰,۴۳۰	۷,۰۲۲	۰,۰۰۰

$P < 0.05$

نتایج تحلیل رگرسیون چند گانه در این بخش (جدول ۴-۷) نشان می دهد که متغیرهای پیش بین به طور همزمان توانستند ۲۲,۱ درصد از واریانس باورهای غیرمنطقی را تبیین کنند ($R^2 = 0.221$; $R = 0.471$). ضریب رگرسیونی (بتا) مبین آن است که روان آزردهی خوبی، ($\beta = 0.162$; $P < 0.01$)، برون گرایی، ($\beta = 0.150$; $P < 0.01$)، گشودگی، ($\beta = 0.134$; $P < 0.05$)، سازگاری، ($\beta = 0.144$; $P < 0.01$)، وجدانی بودن، ($\beta = 0.430$; $P < 0.01$)، با باورهای غیرمنطقی رابطه خطی و معناداری دارند. آزمون آماری F برای معنی داری ضریب همبستگی برابر با ۲۰/۱۳۹ است که در سطح ۰/۰۱ معنی دار است و نشان می دهد متغیرهای پیش بین از قدرت تبیین بالایی برخوردار بوده و قادر است به خوبی تغییرات واریانس متغیر ملاک را توضیح دهند. همچنین نتایج رگرسیون گویای این است که از بین پنج مؤلفه ی پیش بین، وجدانی بودن دارای بزرگ ترین ضریب بتا، برابر ۰,۴۳۰ برای باورهای غیرمنطقی است که نشان می دهد این متغیر قوی ترین سهم را برای تبیین متغیر ملاک فراهم می آورد.

بحث و نتیجه گیری

فرضیه اول: بین مولفه های ویژگی های شخصیتی و باورهای غیرمنطقی دانش آموزان دختر پایه سوم دبیرستان شهرستان زاهدان رابطه وجود دارد.

نتایج تحلیل ها نشان داد که باورهای غیرمنطقی پیش بینی کننده مثبت و معنی دار ویژگی های شخصیتی است. این یافته، همسو با نظریه های موجود و پژوهش های پیشین است. در مطالعات بیشماری مشخص شده که افراد دارای باورهای غیرمنطقی بیشتر نسبت به افراد با ویژگی های شخصیتی کم تر، احتمالاً بیشتر در جست و جوی راه حل های مناسب مشکلات و مسائل هستند. یافته پژوهش حاضر در مورد رابطه بین باورهای غیرمنطقی و ویژگی های شخصیتی در راستای پژوهش های، هجمدال^۹ (۲۰۱۵)، فریبرگ^{۱۰} (۲۰۱۰)، ستیلز^{۱۱} (۲۰۱۲)، روزنوینگ^{۱۲} (۲۰۰۹)، مارتینوسن^{۱۳} (۲۰۰۸)، یسلی^{۱۴} (۲۰۰۹)، تامپسون^{۱۵} (۲۰۱۱)، دیویدسون^{۱۶} (۲۰۰۹)، حقیقی (۱۳۸۹)، عطاری (۱۳۹۰)، رحیمی (۱۳۹۰)، سلیمانی نیا (۱۳۸۸)، بارلوگ (۲۰۰۹)، است.

فرضیه دوم: مولفه های ویژگی های شخصیتی، باورهای غیرمنطقی دانش آموزان دختر پایه سوم دبیرستان شهرستان زاهدان را پیش بینی می کند.

پژوهش شیخاوندی (۱۳۹۳) نیز مؤید آن است که ویژگی شخصیتی روان رنجوری میتواند باورهای غیرمنطقی افراد را پیش بینی کند. به معنای دیگر اینکه افراد روان رنجور از باورهای غیرمنطقی بیشتری برخوردار هستند... پژوهش آذرخش (۱۳۸۹) نشانگر وجود همبستگی معنادار بین متغیرهای سن، پایگاه اقتصادی، اجتماعی و تحصیلات پدر با باورهای غیرمنطقی دانش آموزان می باشد. فرهمند (۱۳۸۹) نیز در تحقیق خود ثابت می کند که میان تغییرات ایجاد شده در باورهای غیرمنطقی جوانان

^۹ Hovedal

^{۱۰} Freiberg

^{۱۱} Stalls

^{۱۲} Rosenning

^{۱۳} Martinezen

^{۱۴} Yassily

^{۱۵} Thompson

^{۱۶} Davidson

و کاربرد فن آوری اطلاعات و ارتباطات و فرآیند جهانی شدن فرهنگ ارتباط وجود دارد. پژوهش فرزانه خو (۱۳۹۱) مؤید ارتباط میان باورهای غیرمنطقی دانش آموزان دختر و عملکرد خانواده می باشد. تحقیق رجایی و همکاران (۱۳۹۰) بیانگر آن است افرادی که نمره های بالایی در خانواده های که ویژگی های شخصیتی داشتند، در باورهای غیرمنطقی نمره کمتر و در سلامت عمومی نمره بیشتری کسب کرده اند.

محدودیت های پژوهش

مسلماً بر سر راه انجام هر پژوهشی، موانع و محدودیتهای وجود دارد که ممکن است بر نتایج پژوهش تأثیرگذار باشد. موانع و محدودیت های پژوهش حاضر عبارتند از:

محدودیت در دسترسی و وارد شدن به سایت های علمی جهت بهره گیری از منابع غنی علمی موجود در آن ها.

محدودیت ذاتی پرسشنامه

کمبود منابع مورد نیاز در انجام تحقیق مثل کتاب و جزوه

عدم همکاری مسئولین آموزش و پرورش

کمبود امکانات و فرصت کافی برای پژوهش

منابع

۱. احمدی، مهدی، (۱۳۸۹). بررسی و مقایسه نیم رخدای شخصیتی نوجوانان و جوانان بزهکار و عادی تبریز، آموزش و ارزشیابی، شماره ۱۳
۲. امین پور، احمد زاده، علی (۱۳۹۰). بررسی رابطه ویژگی های شخصیتی و باورهای آموزشی در کارکنان آموزش و پرورش، مشاوره شغلی و سازمانی دوره دوم پاییز، شماره ۴.
۳. پارسا، مهدی. (۱۳۸۳). بررسی رابطه ویژگی های شخصیتی با سلامت اجتماعی و خودکارآمدی. پایان نامه دانشگاه تهران: دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
۴. تقی پور، احسان (۱۳۷۸). بررسی رابطه بین ایدئولوژی کنترل با میزان ویژگی های شخصیتی و رفتارهای پرخطر در مدرسه راهنمایی، دوره ۹، شماره ۱۴، صفحات ۷۸-۹۹
۵. ساعتچی، اسماعیل (۱۳۷۴). رابطه ویژگی های شخصیتی و رفتارهای پرخطر در روحیه با رضایت شغلی مدیران مدرسه، انتشارات نشر، چاپ اول، شماره ۴
۶. شعاری نژاد، احمد. (۱۳۷۴). بررسی روابط ساده و چندگانه ویژگی های پنج گانه شخصیتی با نگرش های سه گانه شغلی در کارکنان شرکت کشت و صنعت امیر کبیر اهواز. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه شهید چمران اهواز.
۷. غفاری، محمود (۱۳۹۰). رابطه باورهای غیرمنطقی با استرس شغلی در کارکنان سازمان جهادکشاورزی استان فارس، پایان نامه کارشناسی ارشد، روانشناسی صنعتی سازمانی، دانشگاه آزاد واحد مرودشت، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
۸. هادی پور، محمود (۱۳۸۱). بررسی رابطه خوش بینی با ویژگی های شخصیتی و رفتارهای پرخطر در بین کارکنان دانشگاه هنر اصفهان، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته روانشناسی صنعتی سازمانی، دانشگاه آزاد مرودشت، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
۹. محمودی، منوچهر (۱۳۸۵). ارتباط خلاقیت با خوش بینی و باورهای غیرمنطقی در زنان پرستار، نشریه پرستاری ایران، دوره ۲۶، شماره ۸۱، صفحات ۳۲-۴۳.

۱۰. Kagan, D. (۱۹۹۱). *Professional growth among preservice and beginning teachers. Review of Educational Research*, ۶۲, ۱۲۹-۱۶۹.
۱۱. Khalatbari, B., & Sedaghati, N. (۲۰۰۱). Survey the mental healths in opioid dependence. *Journal of the elements of mental healths*, ۶(۲۳): ۱۳۱-۱۳۹